

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНО ЖУРИ

ГР.ПЛЕВЕН

Р Е Ц Е Н З И Я

ОТ ПРОФ. Д-Р ТРОЙЧО ДИНЕВ ТРОЕВ, дм, дмн

**РЪКОВОДИТЕЛ НА КЛИНИКА „ФИЗИКАЛНА И РЕХАБИЛИТАЦИОННА
МЕДИЦИНА” - МБАЛ-ВМА-СОФИЯ**

Относно: Участието на д-р Мая Стефанова Кръстанова дм, началник отделение „Физикална и рехабилитационна медицина” – асистент в отделение по „Физикална и рехабилитационна медицина” към УМБАЛ „Д-р Георги Странски”, ЕАД гр.Плевен.

Конкурсът е обявен в „Държавен вестник бр.18/08.03.2016 г., стр.29 за Академична длъжност „Доцент” в област на висше образование 7 – Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по научна специалност „Физикална медицина, курортология и рехабилитация” – един в сектор „Физикална медицина, рехабилитация, ерготерапия и спорт” за нуждите на отделение по „Физикална и рехабилитационна медицина” при УМБАЛ – Плевен.

В конкурса участва един единствен кандидат – д-р Мая Стефанова Кръстанова, дм.

Д-р Кръстанова е родена на 15.05.1962 г. в гр. Плевен. Завършила е медицина във ВМИ-гр.Плевен през 1988 г. Има придобита специалност „Физиотерапия, курортология и рехабилитация” през 1994 г.

Защитила е дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” на тема „Проучване ефекта на комплексна рехабилитационна програма при пациенти след ендопротезиране на тазобедрена става” на 20.07.2015 г. (Аз бях рецензент на дисертационния труд).

Работи последователно като участъков лекар, хонорован асистент към медицински колеж при МУ-Плевен, (1997-1999 г.), лекар в клиника по „Физикална и рехабилитационна медицина“ при УМБАЛ „Д-р Георги Странски“, Плевен, ЕОД (от 1999 до 2011 г.), а от 15.10.2011 г. – асистент и началник отделение в отделение по „Физикална и рехабилитационна медицина“ – гр.Плевен.

Владее отлично английски и немски език – писмено и говоримо (със сертификат), отлична компютърна грамотност. Вземала е участие в 5 курса за следдипломна квалификация – сертифицирани.

Членува в Европейската асоциация по физикална и рехабилитационна медицина, член на професионална организация „Асоциация на физиотерапевтите в България“. Член е и на професионална организация БОТА.

Има отличие „Плакет“ от МУ – Плевен за придобиване на образователно научната степен доктор”.

От представените за рецензия 34 труда (без дисертационния труд) отпечатани в монография, медицинска периодика съм рецензирал 33 от тях, вкл. една монография от 2016 г. - №28.

Не съм рецензирал №1 (автореферат – вече рецензиран от мен), както и резюметата от научни форуми в България, представяни в допълнителен списък от №№ 1 – 10, поради липса на потвърдителен материал за участие в конгреси (липсва съдържание, програми, пълен текст на докладите). Но ги приемам като реално участие на д-р Кръстанова в тях, предвид на това, че голяма част от пленарните заседания са водени от мен.

Публикациите в пълен текст с книгопис и резюмета в сборниците от проведени други научни форуми в България (№ 4 – 5) съм рецензирал. Д-р Кръстанова е представила материалите си у нас във водеща медицинска периодика – „Ревматология“, „Лекарска практика“, „Неврорехабилитация“, „Физикална медицина, рехабилитация, здраве“, „Медицински мениджмънт и здравна политика“, „Топ медика“ „Обща медицина“ и др.

Това според мен е важно и доказва нейните добри научни възможности да отпечатва материалите си в медицински списания с доказани изисквания и критерии преди отпечатването.

В чужбина има публикации във водещи Европейски журналы (№6 – 11 вкл.), както и публикации в пълнотекстови сборници от научни прояви в чужбина (№26, 27). Отделно съм приел за рецензия публикациите от научни форуми в чужбина,

публикувани в съответните сборници с резюмета (№29 – 35). Една от който - №31 е с висок импакт фактор – 10, 377. От представените за рецензия и приети от мен 33 публикации, д-р Кръстанова е самостоятелен или първи автор в 23.

Тематично публикациите са разнообразни и все пак се свързват с някои основни области от физикалната и рехабилитационна медицина при заболявания на тазобедрената става (ТБС), ревматологични заболявания, заболявания на опорно-двигателния апарат и периферна нервна система, състояния след мамектомия.

По-конкретно това са:

1. Заболявания на тазобедрената става – следфрактурни състояния, дегенеративни изменения в областта на ТБС, алопластика или метална остиосинтеза на бедрената кост.

Доказва се благоприятният ефект от прилагането на различни естествени и преформирани физикални фактори съобразени с вида на патологията и стадия на заболяването. Разгледан е практическият проблем за правилното обучение на пациентите след алопластика на ТБС, за възстановяване ежедневните дейности и походката – с цел подобряване качеството на живот на болните и запазване цялостта на протезата. Обръща се внимание при пациентите в работоспособна възраст, за тяхното професионално преориентиране.

2. Пациенти след ампутация на долен крайник. Доказва се значението на ранната рехабилитация с цел вертикализиране и обучение в ходене с помощни средства още при престоя в клиниката по съдова хирургия, както и обучение в правилното ползване на протезата в по-късните етапи след ампутацията.

3. Пациенти след мамектомия.

Прилагане на съвременни методи на рехабилитация, целящи възстановяване обема на движение, функцията на горния крайник и ДЕЖ на оперираните болни за постигане на максимална самостоятелност и независимост. Правилно се споделя и нашият голям опит в тази насока на клиниката ни (ВМА).

4. Ревматологични заболявания.

Нашият голям опит при тези нозологии – защитени дисертации, издадени монографии, голям брой научни публикации е правилно интерпретиран и прилаган чрез естествени и преформирани физикални фактори при пациенти с ревматоиден артрит, подагра, полиартроза. Споделям схващането за наличието на изразена

висцерализация и остеопороза при ревматоидния артрит и съобразяването с това на използваните преформирани и естествени физикални фактори.

5. Описани са и правилно са дискотирани някои терапевтични подходи при болни от пренапрежение на опорно-двигателния апарат и периферната нервна система.

Приносите от цялата научна дейност на д-р Мая Кръстанова ги разделям както следва:

1.Обогатяване на съществуващите знания в областта на теорията и методологията на физикалната медицина и рехабилитация:

- Проведено е последователно и обхватно цялостно проследяване на ефекта от рехабилитацията след ендопротезиране на ТБС чрез методите на кинезитерапията – обем на движение в ТБС, сантиметрия на долен крайник, ММТ на мускулатурата около ТБС, тестване на походката и различните ДЕЖ (№№ 3,5,6,8,9,10,11,17,18,25).

- Разработена е кинезитерапевтична програма по етапи и периоди, съобразена с оперативния достъп и вида на поставената протеза. В областта на рехабилитацията след ендопротезиране на ТБС, аз и проф. Илиева имаме публикувани научни разработки. Д-р Кръстанова се е съобщила с нашите становища, обогатила ги е много добре и нагледно се представят по етапи и периоди (№№3,5,6,9,28).

- Приложен е модифициран тест за самооценка „Качество на живот” с изкуствена тазобедрена става, показващ удовлетвореността на пациентите след проведеното комплексно обучение (№№17,18,25,28).

- Проучено е и е доказано влиянието на допълнителните фактори като пол, възраст, професия, придружаващи заболявания и усложнения за протичането на заболяването и оптимизиране на рехабилитационния процес – след ендопротезиране на ТБС (№28).

- Доказва се здравният ефект на една своевременно започната и правилно провеждана ранна рехабилитация при пациенти след ампутация на долен крайник, слединсултни състояния, електростимулация след коремни интервенции, алопластика на ТБС, мамектомии. Всичко това довежда до връщане на голям процент от болните към нормален ритам на живот (№№8,13,14,21,23,24,26,27).

- Актуални са разсъжденията и извода за необходимостта от съчетаването на медикаментозната терапия и средства и методи на физикалната медицина за овладяване на симптомите при редица професионални заболявания. Всичко това довежда до скъсяване периодите на нетрудоспособност и ускорява връщането на пациентите към нормално професионално натоварване (№№16,20).

2. Научно-приложни приноси за физикалната медицина и рехабилитация:

- Модифицирани са : тест на Харис – Harris Hip Score, скалата на D'Aubigne and Postel и теста на Iowa, като е разработен специализиран тест за комплексна функционална оценка на ТБС, който може да се използва и при много други травми и заболявания на ТБС (№17).

- Създадена е база обективни данни, която може да се прилага от различните специалисти, отговарящи за лечението на заболявания и травми на ТБС и проблемите свързани с тяхната рехабилитация (№28).

- Описани са правилно разработените алгоритми за комплексно лечение (с лекари ревматолози) на често срещани ревматологични заболявания, изискващи комплексен подход. Спазена е етапността в протичането на тези хронични състояния и приложението на физикалните фактори, както и тяхното приложение в междупристъпните периоди. Имам повече от 30 публикации в тази насока и съм удовлетворен от всички препоръки на д-р Кръстанова (№№7,12,21,29,30,31,32,33,35).

3. Приноси с потвърдителен характер.

- Доказан е положителния ефект за лечебната практика от провеждането на комплексната физиотерапевтична програма при пациенти след алопластика на ТБС по повод коксартроза или фрактура на бедрената шийка (активна кинезитерапия, ИМП, ИФТ, електростимулации). В тази насока всичко публикувано от проф.Троев, ВМА, проф.Илиева потвърждава правилността на описаните от тях рехабилитационни програми (№№22,23,28).

- Потвърждава се статистически с реални факти медико-социалната ефективност и ползата от провежданата комплексна рехабилитация на ендопротезираните пациенти – по периоди и етапи. Същата може да се прилага в практиката на всички клиники и центрове по физикална и рехабилитационна медицина (№№9,10,25,28).

Искам съвсем накратко да съобщя и за представената за рецензия монография „Комплексен терапевтичен и рехабилитационен подход при пациенти с артопластика на тазобедрената става” на д-р Мая Кръстанова (№28).

Една много добра и разбираемо написана монография, която е полезно помагало, както на лекарите специалисти по физикална и рехабилитационна медицина, така също и за колегите ортопеди, ОПЛ, рехабилитатори, ерготерапевти-медицински рехабилитатори, кинезитерапевти. Описана е подробно рехабилитационната програма в ранния постоперативен период – етапното вертикализиране, обучение в ходене с помощни средства, транспортиране на пациента, ранна рехабилитация в домашни

условия (13-45 ден след операцията) – преустройство на двигателните стереотипи в бита, дозирано ходене в домашни условия, използване на тоалетна, обличане, събличане и др., късен постоперативен период (след 45 дни от операцията) – както и 4-6 месеца след операцията. Обсъждането и методичните указания в края на монографията са от изключително значение за пациентите.

Монографията е високо оценена от мен и нашите пациенти, рехабилитирани след ендопротези в клиниката ни. Много добро впечатление прави в книгописа, че е цитиран опитът на всички, които са разработвали проблема (вкл. и нашият на ВМА). Имам само една препоръка – при повторно издание да се включи и рехабилитационния комплекс преди оперативното лечение. Това е от изключително значение за по-бързото възстановяване и евентуалното предпазване от внезапни белодробни инциденти – в периода след операцията (емболия – по американските автори – съобщено от Троев, Миланова, 2015).

В заключение на този раздел от рецензията ми искам да обобщя, че д-р Мая Кръстанова, дм представя една добра научно продуктивна дейност в областта на физикалната медицина и рехабилитация при редица социално-значими заболявания, вкл. и една монография с голяма практическа стойност.

Изискванията от МУ-Плевен – съответно техният „Правилник за условията и реда за заемане на Академична длъжност” „доцент” – необходими реални публикации **25 са изпълнени.** Рецензирал съм 33 публикации – вкл. и една монография. Има публикувана статия с висок импакт фактор – 10,377 в английско списание (№31) в участие с колектив. Изискванията са импакт фактор до 5.

Справката за цитиранията на публикациите на д-р Мая Кръстанова е представена прегледно и разбираемо, подписана от директора на библиотеката на МУ-Плевен г-н Г.Георгиев. Изключени са дублираните данни и автоцитиранията. Съобщава се, че д-р Кръстанова има 3 цитирания в чужди източници и 7 цитирания в български източници, които не са включени в справката на Централната медицинска библиотека – София (т.е. общо 10) от 11.04.2016 г. Отделно от Централната медицинска библиотека – 09.12.2015 г. има издирени 7 български цитирания (цитации - 17).

Обобщено има 17 цитирания – при изисквания от 10 такива по Правилника на МУ-Плевен – т.е. изпълнен е и този количествен критерий.

От представената ми справка за **учебна натовареност** на д-р Мая Кръстанова, дм от 2012 до 2015 – 2016 г., подписани от Ректора на МУ-Плевен и проф.Томов, дмн е видно, **че има необходимият хорариум.**

Обучава на английски и български език студенти по медицина, както и на български език студенти от „Обществено здраве” и „Здравни грижи”. Хорариумът е изключително от упражнения, часове за изпити и 8 часа лекции. Общо за периода 2012 – 2015 – 2016 г. всичко часове 1804.

По-малкият брой лекции в различните факултети на МУ-Плевен е обяснимо с факта, че аз и д-р Хр.Миланова, дм сме поели за 2014 -2015-2016 г. цялата лекционна дейност във факултетите „Медицина”, „Обществено здраве” и „Здравни грижи”, по предложение на Факултативния съвет на МУ-Плевен.

Отделно има представен документ МУ – „Медицински колеж”, Плевен, че Д-р Кръстанова по професионално направление „Здравни грижи” ще има хорариум за учебната 2016 г. 30 академични часа – 15 часа лекционен курс и 15 часа упражнения за преподаване „Курортология и балнеология в козметиката”.

Д-р Кръстанова участва в комисия за провеждане на колоквиумите предвидени в учебната програма за специалност „Физикална и рехабилитационна медицина” – заповед на Ректора проф.Томов от 01.08.2014 г. Освен това, участва в комисия за провеждане на колоквиумите предвидени в програмата за специалност „Рехабилитационни методи и лечение на деца с церебрална парализа” – за рехабилитатори и ерготерапевти (със съответната заповед на Ректора).

Тя е била и ръководител на четиригодишната специализация на Д-р Челикканат по „Физикална и рехабилитационна медицина” – в МУ-Плевен, както и на Д-р Измайлова.

Д-р Кръстанова е представила и договор за настойничество с ментор за провеждане на практическо обучение – по проект „Студентски практики”, финансиран от оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” – 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския социален фонд.

В обобщение на раздела от рецензията мога да заявя, че д-р Мая Кръстанова, дм има необходимият хорариум. Същият ще се увеличи значително още през тази година учебна година – 2016-2017 г., предвид на това, че моят договор изтича в края на юли 2016 г.

Лечебна дейност.

Предвид участието ми в преподавателската и изпитна дейност от 2014 г. в трите факултета на МУ-Плевен – „Медицина”, „Обществено здраве”, „Здравни грижи” – мога

да подчертая, че съм запознат с преподавателските и лечебни възможности на Д-р Кръстанова. Подпомага и е участвала активно в моите провеждащи се изпити в МУ-Плевен.

Еродирана, с добри теоретични и практически познания в областта на „Физикалната медицина и рехабилитация“. В конгресите и конференциите, в които съм ръководел заседанията в България, изнесените от нея съобщения са били винаги академично издържани. Участвах в Научното жури и бях рецензент на дисертационния ѝ труд. Последният беше представен, онагледен и защитен по един отличен начин.

Мога отговорно да заявя, че Д-р Кръстанова се оформя като признат много добър специалист във физикалната медицина и рехабилитация.

Материалите за участие в конкурса, публикациите и доказателственият материал – вкл. цитации, хорариум, удостоверения, са много добре оформени и подредени. За мен беше удоволствие да рецензирам всичко представено от Д-р Мая Кръстанова.

В заключение: Д-р Мая Стефанова Кръстанова, дм има необходимите личностни и професионални качества, научна продукция с цитации и необходимият импакт фактор, хорариум, отговаря на всички изисквания по Закона за развитието на Академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на закона за развитието на Академичния състав в Република България, както и в частност на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на Академични длъжности в МУ – Плевен и предлагам на Уважаемото Научно жури да бъде удостоена с академичната длъжност „Доцент“ по научна специалност 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по научна специалност „Физикална медицина, курортология, рехабилитация“.

Аз гласувам положително.

14.06.2016 г.

Рецензент:

Проф. д-р Т.Троев, дм, дмн